

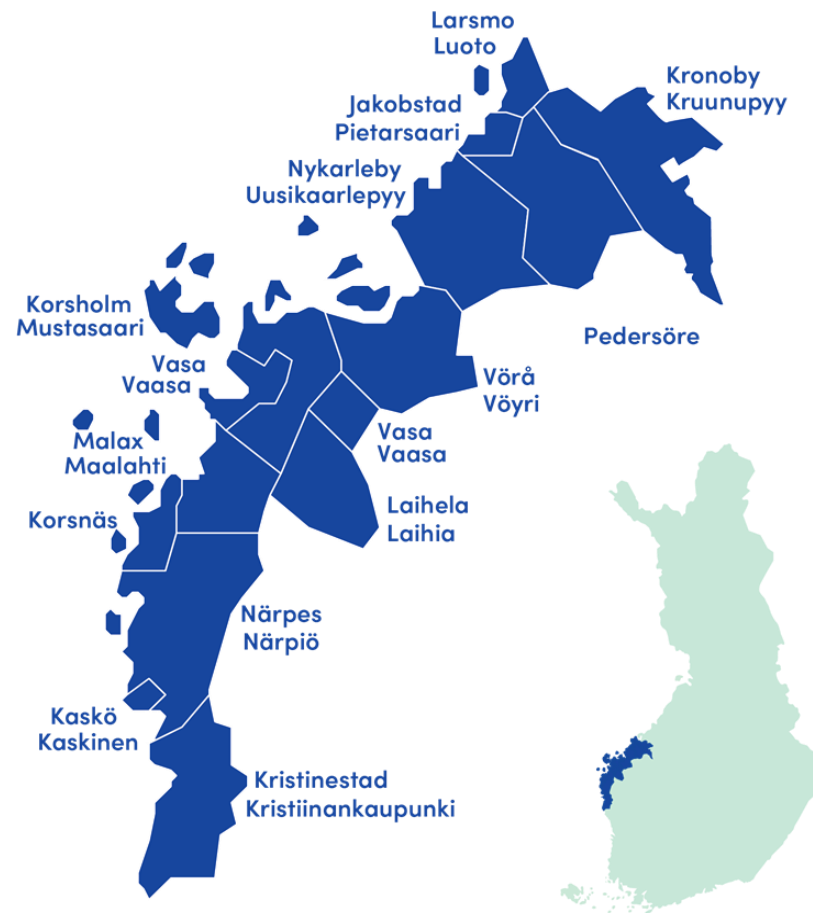

Kansalliskielilautakunnan vuosiraportti 2025

Kansalliskielilautakunta 19.2.2026 § 4

Aluehallitus x.x.2026 § x

Aluevaltuusto x.x.2026 § x

Kansalliskielilautakunnan tehtävä

Laki hyvinvointialueesta 611/2021 § 33

Kansalliskielilautakunta on aluevaltuuston valitsema toimielin, jonka tehtävänä on

1. selvittää, arvioida ja lausua siitä, miten aluevaltuuston päätökset vaikuttavat kielellisten oikeuksien käytännön toteutumiseen;
2. selvittää, arvioida ja määritellä hyvinvointialueen vähemmistökielellä tarjottavien palvelujen tarvetta sekä seurata näiden palvelujen saatavuutta ja laatua;
3. selvitysten, arvioinnin ja seurannan perusteella tehdä aluehallitukselle ehdotuksia toimenpiteiksi kielivähemmistön palvelujen ja palveluketjujen kehittämiseksi sekä henkilöstön kielitaitovaatimuksiksi ja kielitaidon kehittämiseksi; sekä
4. seurata ja raportoida kielellisten oikeuksien toteutumista hallintosäännön 11. §:n mukaisesti.

Pohjanmaan hyvinvointialueen hallintosääntö

§ 11

- Aluehallitus ja kansalliskielilautakunta seuraavat kielellisten oikeuksien ja palvelujen toteutumista.
- Lautakunta raportoi vuosittain seurannan tuloksista aluehallitukselle, joka tarvittaessa antaa tarkemmat ohjeet raportoinnista.
- Aluehallitus antaa puolestaan aluevaltuustolle tiedoksi raportin ja lausunnon toimenpiteistä, joihin lautakunnan antama kertomus antaa aihetta.

Kielellistä tilastotietoa väestöstä

Väestörakenne ja väestön kielisyys, kehitys 2015-2024

Pohjanmaa	31.12.2015	% osuus	31.12.2024	% osuus	Muutos 10 v	Huomioita /kehitystrendi 10 vuoden aikana
Maakunnan väestö	176 894		178 749		+ 1 855	Kansalliskielisen väestön osuus on laskenut, erityisesti suomenkielisen väestön osalta. Enemmistökieli on ruotsi, joka on käytännössä äidinkieli puolelle väestöstä (49,4 % /2024). Muusta mannersuomesta poiketen vahva kaksikielisyys. Koko väestömäärä on kasvanut vieraskielisten määrän lisääntyessä. Muun kielisten %- osuus lähellä maan keskiarvoa. Ulkomaan kansalaisten %-osuus hieman koko maata suurempi ja on kasvussa. Monikielisyys ja monikulttuurisuus korostuu.
Suomenkielisiä	76 156	43,1 %	71 269	39,9 %	- 4 887	
Ruotsinkielisiä	90 083	50,9%	88 370	49,4 %	- 1 713	
Saamenkielisiä	13		6			
Kotimaiset kielet	166 252	94,0 %	159 645	89,3 %	- 6 607	
Vieraskieliset	10 642	6,0 %	19 104	10,7 %	+ 8 462	
Ulkomaan kansalaisia	8 966	5,1 %	14 732	8.2 %	+ 5 766	
Koko maa	31.12.2014	% osuus	31.12.2024	% osuus	Muutos 10 v	Huomioita / kehitystrendi 10 vuoden aikana
Koko maa	5 487 308		5 635 971		+ 148 663	Enemmistökieli on suomi, mutta osuus väestöstä on laskenut (84,1 % /2024) Kansalliskielistä vähemmistökielen (ruotsi) osuus on säilynyt lähes muuttumattomana (5,1 % /2024), vaikka henkilömäärä on laskenut. Väestönkasvu perustuu vieraskielisten ja ulkomaan kansalaisten määrän kasvuun. Vieraskielisten osuus koko maan väestöstä on 10,8 % ja maassa asuvista 7.3 % on ulkomaan kansalaisia 31.12.2024.
Suomenkielisiä	4 865 628	88,7 %	4 738 386	84,1 %	- 21 418	
Ruotsinkielisiä	290 161	5,3 %	285 360	5,1 %	- 4 801	
Saamenkielisiä	1 957		2 077		+120	
Kotimaiset kielet	5 157 746	94,0 %	5 025 823	89,2 %	- 131 823	
Vieraskieliset	329 562	6,0 %	610 148	10,8 %	+ 280 586	
Ulkomaan kansalaisia	229 765	4,2 %	411 101	7,3 %	+ 181 336	

Väestörakenne ja väestön kielisyys, kehitys 2015-2024 – Hyvinvointialueen kunnat

Pohjanmaan hyvinvointialueen kuntatarkastelu	31.12.2015 Suomi Ruotsi Muu kieli /yht.	% osuus	31.12.2024 Suomi Ruotsi Muu kieli /yht.	% osuus	Muutos 10 v Henkilömäärä kieliryhmässä	Huomioita
Kaskinen	828 374 83 / 1 265	64,4 % 29,1 % 6,5 %	686 343 212 / 1 241	55,3 % 27,6 % 17,1 %	- 142 - 31 + 129	Väestömäärä laskussa, muunkielisten osuus kasvanut ja on merkittävä osuus kunnan väestöstä. Yli puolet väestöstä suomenkielisiä.
Korsnäs	71 1 906 224 / 2 201	3,2 % 86,6 % 10,2 %	71 1 656 259 / 1 986	3,6 % 83,4 % 13,0 %	0 - 250 + 35	Merkittävä väestömäärän lasku kymmenen vuoden aikajaksolla. Runsaan 4/5 äidinkieli on ruotsi. Suomenkielen osuus vähäinen.
Kristiinankaupunki	2 793 3 761 236 / 6 793	41,1 % 55,4 % 3,5 %	2 457 3 220 444 / 6 121	40,1 52,6 % 7,3 %	- 336 - 541 + 205	Merkittävä väestömäärän lasku kymmenen vuoden aikajaksolla. Muunkielisten osuus liki kaksin-kertaistunut. Pääkieli ruotsi, 2/5 suomenkielisiä.
Kruunupyy	1 193 5 301 188 / 6 682	17,9 % 79,3 % 2,8 %	1 231 4 784 327 / 6 442	19,4 % 75,4 % 5,2 %	+ 38 - 517 + 139	Väestömäärä laskussa, erityisesti enemmistökielinen väestöryhmä pienentynyt. Noin joka viides puhuu suomea äidinkielenään.
Laihia	7 916 92 82 / 8 090	97,8 % 1,1 % 1,1 %	7 402 88 166 / 7 656	96,7 % 1,1 % 2,2 %	- 514 - 4 + 84	Väestömäärä laskussa. Ainoa hyvinvointialueen yksikielisistä kunnista (suomi).
Luoto	303 4 746 98 / 5 147	5,9 % 92,2 % 1,9 %	280 5 399 205 / 5 884	4,8 % 91,8 % 3,5 %	- 23 + 653 + 107	Vahva väestömäärän kasvu. Ruotsinkielisen väestön osuus suuri.
Maalahti	565 4 713 267 / 5 545	10,2 % 85,0 % 4,8 %	507 4 591 317 / 5 415	9,4 % 84,8 % 5,9 %	- 58 -122 + 50	Väestömäärä hieman laskussa, ei merkittäviä muutoksia kielellisten ryhmien välillä. Pääkieli ruotsi.

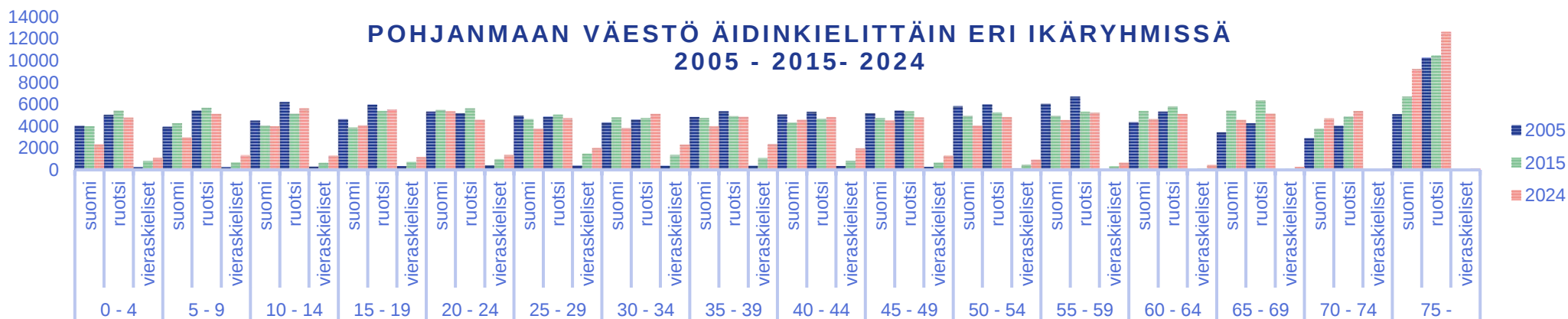
Väestörakenne ja väestön kielisyys, kehitys 2015-2024 – Hyvinvointialueen kunnat

Pohjanmaan hyvinvointialueen kuntatarkastelu	31.12.2015 Suomi Ruotsi Muu kieli /yht.	% osuus	31.12.2024 Suomi Ruotsi Muu kieli /yht.	% osuus	Muutos 10 v Henkilömäärä kieliryhmässä	Huomioita
Mustasaari	5 579 13 294 428 / 19 301	28,9 % 68,9 % 2,2 %	5 620 13 425 693 / 19 738	28,5 % 68,0 % 3,5 %	+ 41 + 131 + 265	Väestömäärä hieman kasvanut, ei merkittäviä muutoksia kielellisten ryhmien %-osuuksissa. Noin joka neljäs puhuu suomea äidinkielenään.
Närpiö	523 7 747 1 117 / 9 387	5,6 % 82,5 % 11,9 %	470 7 003 2 081 / 9 554	4,9 % 73,3 % 21,8 %	- 53 - 744 + 964	Väestömäärä kasvanut. Yli viidennes puhuu äidinkielenään muuta kieltä kuin suomea tai ruotsia. Ruotsi pääkieli, suomenkielisten osuus pieni.
Pedersöre	971 9 932 226 / 11 129	8,7 % 89,2 % 2,1 %	899 9 927 400 / 11 226	8,0 % 88,4 % 3,6 %	- 72 - 5 + 174	Väestömäärä hieman kasvanut, ei merkittäviä muutoksia kielellisten ryhmien välillä. Pääkieli vahvasti ruotsi.
Pietarsaari	7 093 10 868 1 473 / 19 434	36,5 % 55,9 % 7,6 %	5 941 10 477 3 157 / 19 575	30,3 % 53,5 % 16,1 %	- 1 152 - 391 + 1 648	Enemmistökieli ruotsi, mutta kansalliskielisten osuus vähentynyt. Muunkielisten määrä ja %-osuus kasvanut merkittävästi.
Uusikaarlepyy	537 6 558 469 / 7 564	7,1 % 86,7 % 6,2 %	484 6 227 728 / 7 439	6,5 % 83,7 % 9,8 %	- 53 - 331 + 259	Pieni väestömäärän lasku. Muunkielisten väestönosa kasvanut. Yli neljä viidestä puhuu äidinkielenään ruotsia.
Vaasa	46 971 15 291 5 347 / 67 609	69,5 % 22,6 % 7,9 %	44 487 16 167 9 702 / 70 356	63,2 % 23,0 % 13,8 %	- 2 484 + 876 + 4 355	Pääkieli suomi, vaikka väestönosa pienentynyt. Ruotsinkielisten määrä kasvanut, mutta kasvu erityisen vahvasti muunkielisissä, joita nyt 13,8 %.
Vöyri	813 5 500 401 / 6 714	12,1 % 81,9 % 6,0 %	734 5 063 413 / 6 210	11,8 % 81,5 % 6,7 %	- 79 - 437 +12	Väestömäärä laskussa. Kielelliset %-osuudet liki muuttumattomia. Yli neljä viidesosaa puhuu äidinkielenään ruotsia.

Väestörakenne ja väestön kielisyys, alue- ja ikäryhmätarkastelua

Pohjanmaan hyvinvointialueen alueellinen tarkastelu	31.12.2015 Suomi Ruotsi Muu kieli /yht.	31.12.2024 Suomi Ruotsi Muu kieli /yht.	Muutos 10 v Henkilömäärä kieliryhmässä	Huomioita
Pohjoinen alue: Kruunupyy, Luoto Pietarsaari, Pedersöre, Uusikaarlepyy	10 097 37 405 2 454 / 49 956	8 835 36 814 4 817 / 50 466	- 1 126 - 591 + 2 363 /+ 510	Väestön palveluita järjestettäessä lähtökohtana on väestön palvelutarpeet. Kielellisten oikeuksien toteutumien on tärkeä osa laadukasta ja turvalliseksi koettua palvelua. Väestötiedot ovat yksi mittareista, joita käytetään tukena palveluiden toteutuksessa, arvioinnissa ja kehittämisessä. Sekä palvelunkäyttäjissä että henkilöstössä on monia kieliryhmiä. Käännös- ja tulkkausavun tarpeet ovat lisääntyneet, mutta myös digitaaliset apuvälineet helpottavat palveluiden tuottamista ja ymmärtämistä yli kielirajojen. Muunkielisiä on käsitelty tässä tilastossa yhtenä kokonaisuutena. Tosiasiallisesti Pohjanmaalla eri kieliryhmiä on yli 100.
Keskinen alue: Laihia, Mustasaari, Vaasa Vöyri	56 265 25 596 6 097 / 87 958	53 130 25 909 10 589 / 89 637	- 3 135 + 313 + 4 492 / + 1 679	
Eteläinen alue: Kaskinen, Korsnäs Kristiinankaupunki Maalahti, Närpiö	4 780 18 501 1 930 / 25 211	4 191 16 813 3 313 / 24 317	- 589 - 1 688 + 1 383 / - 894	

Nostoja toimintavuodelta 2025

Miksi meidän täytyy ajatella ja tehdä uudella tavalla?

Väestörakenteemme

muuttuu ja palvelun-
tarve kasvaa

Eriarvoisuus

lisääntyy väestö-
ryhmien välillä

Rahoitus

tulee valtiolta, ja
toimintaa on
sopeutettava
pienemmälle
rahoitukselle.

Kehitys

sairaanhoidossa ja
digitaalisuudessa luovat
mahdollisuuksia. Samalla meidän
tulee osata luopua vanhoista
toimintatavoista.

Kansalliskielilautakunnan toimintavuosi 2025

- Aluevaalien myötä toimielimen kokoonpano vaihtui 1.6.2025 alkaen.
- Edellinen toimielin kaksi (2) kokousta kevätkaudella, nykyisellä toimielimellä kolme (3) kokousta. Kaksi (2) perehdytystilaisuutta uuden toimielimen tehtäviin ja toimivaltaan sekä organisaatioon perehdyttämisessä.
- Painopiste toiminnan, palveluiden ja laadun seurannassa: kielellisten oikeuksien toteutuminen, erityisesti vähemmistökielisissä palveluissa
- Osallistuminen strategian 2026-2029 valmisteluun syksyllä 2025
- Evästys erilaisten suunnitelmien ja seurantaraporttien sekä mittariston kehittämiseen esim. kielistrategia, omavalvontaraportti, laatu ja asiakaspalautteiden keruu ja hyödyntäminen
- Hallintosääntöpäivityksen myötä lausuntomenettely kielellisten oikeuksien näkökulmasta osana valmistelua (hyvinvointialuestrategia, palvelustrategia sekä pelastustoimen palvelutasopäätös)
- Puheenjohtajalla läsnäolo- ja puheoikeus aluehallituksessa

Kokous 1	Asia / erityisteema	Käsittelyn sisältö	Toimenpide	Asiantuntija / valmistelija
20.2.2025	Kansalliskielilautakunnan vuosiraportti 2024	• kielellisten oikeuksien toteutumisen seuranta palveluissa (tarve, saatavuus, laatu), erityisesti vähemmistökieli • Ehdotuksia hallitukselle toimenpiteistä kielivähemmistön palveluiden kehittämiseksi (asiakas- ja henkilöstönäkökulma) • arvio ja lausunto aluevaltuuston päätösten vaikutuksista kielellisten oikeuksien toteutumiseen	Hyväksyttiin lähetettäväksi aluehallitukselle. Aluehallitus käsitteli 17.3.2025 ja aluevaltuusto 28.4.2025	Johdon hallintopäällikkö
	Kirje kansalliskielilautakunnalle	Yhteydenotto koskee kielellisiä epäkohtia ja puutteita hyvinvointialueen hallinnoimien kiinteistöjen kyltityksessä	Kirje ja annettu vastaus merkittiin tiedoksi	Johdon hallintopäällikkö
	Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma	Valmistelussa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelman 2025-2027 valmistelun esittely.	Lautakunta merkitsi tiedoksi valmistelutilanteen, antoi kehittämis ehdotuksia kielellisten oikeuksien näkökulmasta	Kehittämisen suunnittelija

Kansalliskielilautakunnan toimintavuosi 2025

Kokous 2	Asia / erityisteema	Käsittelyn sisältö	Toimenpide	Asiantuntija / valmistelija
15.5.2025	Kielenhuoltoprojekti tekstien laadun parantamiseksi	Kielenhuoltoprojektin vastuuhenkilö raportoi lautakunnalle projektista. Projektin avulla pyritään parantamaan hyvinvointialueen tekstejä ja herättelemään henkilöstöä huomaamaan tekstien laadun merkitys lukijalle. Keinoja ovat muun muassa intranetin kielivinkit, hyvinvointialueen kielilinjaus ja koulutus (työpajat). Kielilinjauksen esittely, tavoitteena ”miten kirjoitan selkeästi ja lukijaystävällisesti”.	Merkittiin tiedoksi.	Projektin vastuuhenkilö
	Ajankohtaiset asiat - hallintosääntöpäivitys	Yhtenä teemana hallintosääntöpäivitys. Lautakunnan viesti sen roolin vahvistamisessa kielellisten oikeuksien seurannassa oli tullut kuulluksi, mm. lausuntomenettelyn käyttöönotto oli lisätty valtuuston 28.4.2025 hyväksymään hallintosääntöön.	Käytiin keskustelua, merkittiin tiedoksi	Johdon hallintopäällikkö
	Ajankohtaiset asiat - Evästys seuraavalla kansalliskielilautakunnalle	Kansalliskielilautakunta kävi keskustelua ja ”jätti perinnöksi” evästystä seuraavalle toimielinkaudelle	Merkittiin tiedoksi. Käytiin keskustelua. Annettiin evästystä jatkovalmisteluun kielellisestä näkökulmasta.	Kehittämisen suunnittelija

Väistyvän kansalliskielilautakunnan antama evästys 1.6.2025 aloittaneelle toimielimelle

- Lausuntomenettely on lisätty hallintosääntöön
- Mittariston kehittäminen, ”luusta lihaksi”, esim. kielistrategian mittaristo, laadunvalvonnat ja omavalvonnan raportit: näkykö kielellisiä eroja ja onko seurantaa ja vertailua eri kieliryhmien välillä?
- Mikäli kielitaitosääntöön tehdään päivityksiä (valtuuston hyväksymä dokumentti), olisi suotavaa lausuttaa lautakunnalla
 - Yksikielisten yksiköiden määrittely ja esihenkilöiden kielitaitovaatimus (yksi- ja kaksikieliset yksiköt)
 - Kielitaitovaatimukset muulla kun äidinkieltään suomi tai ruotsi puhuvalla henkilöstöllä (ennakoidaan henkilöstöpulaa)
- Toimielinkokouksissa puheenjohtajan tai esittelijän/viranhaltijan tulee kääntää vähintään lyhennelmän, jotta kaikki ymmärtävät ja voivat osallistua (valtuuston tilaisuuksissa on tulkkaus)
 - Huomioitava uuden toimielinkauden käynnistyessä
- Esitettävä materiaali tulee olla kaksikielistä, ei liikaa tekstiä/slide jotta hahmotettavissa (esim. koulutukset, kokoukset)
 - Esittäjä puhuu yhtä kieltä, materiaali nähtävillä toisellakin kielellä samaan aikaan
 - Haaste kuulijalle, jos kieli vaihtuu koko ajan, esim slide kerrallaan/kieli kuulijalle helpompi
 - Aikahaaste, ei mahdollista esittää ja läpikäydä kaikkea kahdella kielellä erikseen

”Vaikka ns. päätettäviä asioita ei ole paljon, on lautakunnalla iso rooli ja sen ääntä on kuultu. On voitu vaikuttaa ja kehitystyötä on tehty.”

Kansalliskielilautakunnan toimintavuosi 2025

Kokous 3	Asia / erityisteema	Käsittelyn sisältö	Toimenpide	Asiantuntija / valmistelija
3.9.2025	Yleisinfoa lautakunnan tehtävistä ja toimivallasta	Lautakunnalle annettiin kokouksessa yleistä informaatiota hyvinvointialueen tehtävistä ja toimielin- ja organisaatio-rakenteesta sekä erityisesti kansalliskielilautakunnan tehtävistä ja toimivallasta. Perehdytyksen teemoina myös mm. kielilainsäädäntö, kaksikielisyys, kielelliset oikeudet sekä hallintosäädö. Muina yleisnostoina 2023 ja 2024 kansalliskielilautakunnan vuosiraportit sekä kokouskäytännöt.	Merkittiin tiedoksi.	Johdon hallintopäällikkö
	Strategiatyö kansalliskielilautakunnan kanssa	Tilannekuva meneillään olevasta strategiapäivitystyöstä. Strategiatyöhön osallistettu jo ennen lautakuntaa hyvinvointi-alueen asukkaita, työntekijöitä, valtuutettuja sekä sidosryhmiä. Lautakunnan kommentit huomioitiin valtuustolle vietävään päivitettyyn työversioon.	Merkittiin tiedoksi. Lautakunta antoi evästystä strategian viimeistelyyn kielellisestä näkökulmasta.	Strategia- ja kehitysjohtaja
	Laatu, turvallisuus ja valvonta liitteenä osavuosisiraportti 1-4/2025	Lautakunnalle annettiin katsaus omavalvonnasta, erityispainotuksena kielellisten oikeuksien seuranta • osa laadunhallintajärjestelmää • osa asiakaspalauteseurantaa (THL:n kysymykset ja organisaation oma lisäkysymys palvelun toteutumisesta äidinkielellä), asiakastyytyväisyyskyselyt • vaaratapahtumailmoitukset (potilaat/asiakkaat, läheiset/omaiset tai henkilökunta) • sosiaali- ja potilasasiavastaavien raportointi • valvontakäynnit • omavalvontaohjelman seurantaraportit kvartaaleittain • laadun, turvallisuuden ja valvonnan vuosiraportit • Riskinarviointi, ennakkovaikutusten arviointi • Asiakastyytyväisyys ja asiakaskokemus • Palveluiden saatavuus ja jatkuvuus	Merkittiin tiedoksi. Toimielin kiinnitti erityishuomiota kielellisten oikeuksien toteuttamisen seurantaan ja kehittämiseen (mm. mittarit ja eri kieliryhmien vertailu, palautteen kerääminen ja hyödyntäminen palveluiden kehittämisessä ja toteuttamisessa)	Laatupäällikkö

Kansalliskielilautakunnan toimintavuosi 2025

Kokous 4	Asia / erityisteema	Käsittelyn sisältö	Toimenpide	Asiantuntija / valmistelija
28.10.2025	Talousarviotyö 2026	Kansalliskielilautakunnalle annettiin selonteko talousarvion 2026 valmistelutilanteesta ja siihen sisältyvistä sopeuttamistoimenpiteistä. Talouden tasapainottamisvelvoitteen johdosta pysyviä sopeuttamistoimenpiteitä tarvitaan 51 miljoonaa, minkä johdosta valmistelutilanteessa käytiin taloudellisista ja toiminnallisista syistä johtuvia yhteistoimintamenettelyitä. Kansalliskielilautakunta antoi talousarviovalmistelussa lausuntonaan: - talouden ja toiminnan järjestämisessä kielelliset oikeudet tulee huomioida ja palvelut tulee turvata ja järjestää yhdenvertaisesti eri kieliryhmien välillä - talousarvion ja sopeuttamistoimenpiteiden valmistelussa tehdään riskinarvioinnit ja ennakoarvioinnit päätöksenteon tueksi huomioiden myös kielelliset vaikutukset	Lautakunta antoi lausunnon, joka oli liitteenä talousarviokäsittelyssä aluehallituksessa 17.11. ja aluevaltuustossa 1.12.2025	Talousjohtaja Strategia- ja kehitysjohtaja
	Hyvinvointialueen palvelustrategiatyö	Kansalliskielilautakunnan tehtävänä on osana valmistelua antaa lausunto hyvinvointistrategiasta ja palvelustrategiasta. Palvelustrategiassa hyvinvointialue päättää organisointivastuullaan olevien sosiaalipalvelujen ja terveydenhuollon pitkän aikavälin tavoitteista ja asettaa tavoitteet palvelujen tuottamiselle ottaen huomioon hyvinvointialueen asukkaiden tarpeet, paikalliset olosuhteet, palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden sekä kustannustehokkuuden. Pohjanmaan hyvinvointialueen palvelustrategia sisältää alueellisen hyvinvointisuunnitelman, alueellisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman, alueellisen oppilas- ja opiskelijahuoltosuunnitelman sekä alueellisen neuvolasuunnitelman. Lautakunta antoi lausuntonsa seuraavasti: - kielelliset oikeudet huomioidaan palveluiden järjestämisessä, laadussa ja saavutettavuudessa yhdenvertaisin perustein - kielistrategian mittaristoa ja kielellisten oikeuksien seurantaa kehitetään edelleen 2026 aikana, lautakunta osallistuu kehittämistyöhön - lautakunta pitää väestön tarpeista lähteviä painopistealueita ja kehittämiskohteita hyvin valittuina ja strategian linjauksia vastaavina	Lautakunta antoi lausunnon, joka oli liitteenä palvelustrategian käsittelyssä aluehallituksessa 17.11. ja aluevaltuustossa 1.12.2025	Sektorijohtaja Strategia- ja kehitysjohtaja

Kansalliskielilautakunnan toimintavuosi 2025

Kokous 4	Asia / erityisteema	Käsittelyn sisältö	Toimenpide	Asiantuntija / valmistelija
28.10.2025	Muut asiat / lautakunnan nostot	Lautakunta kävi keskustelua kielellisten oikeuksien seurannan ja mittariston kehittämisestä. Lautakunnalle tuodaan seurantatietoja, kehittämis ehdotuksia ja -toimenpiteitä tulevilla kokouksissa.	Lautakunta edellyttää kehittämistoimenpiteitä kielellisten oikeuksien seurannassa palveluiden parantamiseksi	Johdon hallintopäällikkö

Lautakunta korostaa, että osallisuuden kokemus on tärkeä asia ja osallisuuden kokemisessa kielellisellä toteutuksella on merkittävä rooli.

Kielellisten oikeuksien toteutumisella on iso vaikutus palvelujen laatuun ja asiakas- ja potilasturvallisuuteen.

Kansalliskielilautakunnan toimintavuosi 2025

Kokous 5	Asia / erityisteema	Käsittelyn sisältö	Toimenpide	Asiantuntija / valmistelija
17.12.2025	Viestintäohjelman valmistelun tilannekatsaus	Lautakunta sai tilannekatsauksen viestintäohjelman valmistelutilanteesta sekä vuoden 2025 ja koko edellisen strategiakauden viestinnän toteutumisesta. Alustavat tulokset henkilöstö- ja asukaskyselyiden tuloksista.	Merkittiin tiedoksi. Evästettiin uuden viestintäohjelman valmistelua. Lautakunta korosti hyvän viestinnän ja tiedottamisen merkitystä ja heijastumista suoraan asiakastytytyvyyteen.	Viestintäjohtaja
	Osallisuus ja asiakaspalautteet	Asiakaspalvelupäällikkö antoi tiiviin koosteen vuoden aikana tähän saakka saaduista kielellisistä palautteista ja yhteydenotoista sosiaali- ja potilasasiavastaaviin. Informaatio lautakunnalle osallistamisesta ja erilaisista kehittämisen toimintatavoista.	Lautakunta korostaa, että osallisuuden kokemus on tärkeä asia ja osallisuuden kokemisessa kielellisellä toteutuksella on merkittävä rooli. Kielellisillä oikeuksilla on vaikutusta palvelujen laatuun ja asiakas- ja potilasturvallisuuteen. Henkilökunnan kielitaitoon tulee kiinnittää huomiota sekä hyödyntää laajemmin palveluissa mm. teknisiä apuvälineitä käännös- ja tulkkausapuna. Lautakunta toivoo asiakaspalautetta kerättävän myös palvelukohtaisesti eriteltyinä ja toteutettuna, erityisesti kohdennettuna asumispalveluihin ja kotihoitoon.	Asiakaspalvelupäällikkö
	Palvelustrategiaan sisältyvän kielistrategian toimeenpano ja mittariston kehittäminen	Tarkoituksena oli työpajamuotoisesti evästää ja ohjeistaa mittariston ja toimenpiteiden kehittämistä kielellisten oikeuksien seurannassa ja toimeenpanossa.	Siirtyi 1/2026 kokoukseen ajanpuutteen vuoksi.	Strategia- ja kehitysjohtaja

Kielistrategia on osa Pohjanmaan hyvinvointialueen palvelustrategiaa

Lautakunta lausui palvelustrategiasta seuraavaa:

Kielelliset oikeudet huomioidaan palveluiden järjestämisessä, laadussa ja saavutettavuudessa yhdenvertaisin perustein.

Kielistrategian mittaristoa ja kielellisten oikeuksien seuranta kehitetään edelleen 2026 aikaa, lautakunta osallistuu kehittämistyöhön.

Lautakunta pitää väestön tarpeista lähteviä painopistealueita ja kehittämiskohteita hyvin valittuina ja strategian linjauksia vastaavina.

Pohjanmaan hyvinvointialueen palvelustrategia

Palvelustrategia 2026–2029

Aluehallitus 17.11.2025, § 217
Aluevaltuusto 1.12.2025, § 10

Sisältö

1. Yleinen osa
Johdanto
Hyvinvointialueen toimintaedellytykset
Kielistrategia
Palvelurakenne
2. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja ennaltaehkäisevät palvelut
3. Palveluiden järjestäminen ja palveluverkko
4. Monituottajamalli
5. Palvelustrategian arviointi

Pohjanmaan hyvinvointialue on vahvasti kaksikielinen organisaatio, jossa kansalliskielet on huomioitu sekä palveluissa että hallinnossa.

Eri kielet yhdistävät ja vahvistavat aluettamme

Språkstrategi Kielistrategia

Vår mission

Likvärdig vård och
service oberoende av
språk och kultur

Vår vision

Olika språk förenar
och stärker vår region

Missiomme

Yhdenvertaista hoitoa
ja palvelua kielestä ja
kulttuurista
riippumatta

Visionimme

Eri kielet yhdistävät ja
vahvistavat aluetamme

Eri kielet yhdistävät ja vahvistavat aluettamme

Strategiakarttamme

Tavoitteet	Turvallisuutta ja laatua kaksi- ja monikielisesti		Sujuvaa yhteistyötä ja palvelua eri toimijoiden kanssa		Edistämme yhdessä suvaitsevaisuutta ja yhteisöllisyyttä
Lupaus	Aukkaat Meillä saat hyvää hoitoa ja palvelua kaksi- ja monikielisesti		Henkilöstö Meillä saat tukea kielitaitosi kehittämiseen monikielisessä ympäristössä		Opiskelijat Meillä kehität ammattivalmiuksiasi ja kielitaitoasi suvaitsevaisessa ympäristössä
Prosessit	Viestintä kaksi- ja monikielisesti ymmärrettävästi	Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteuttaminen ja seuranta	Kaksikielisyys toiminnassa ja hallinnossa toteutuu läpi koko organisaatiomme		Yhteistyö alueen oppilaitosten ja yhteistyöalueen kanssa
Resurssit ja osaaminen	Monimuotoisuuden kunnioittaminen Ohjeet, dokumentit ja järjestelmät kaksikielisesti	Tulkkauspalvelut Englanti kolmanneksi kieleksi	Riittävä resursointi monikulttuuristen asiakkaiden kanssa työskentelyyn	Työntekijöiden ja opiskelijoiden tukipolku Kielitaidon palkitsemiskriteerit	Kielikoulutus

Kielistrategia Tavoitteet	Kielistrategia Mittarit	Kielistrategia Toimenpiteet
Turvallisuutta ja laatua kaksi- ja monikielisesti	Asiakastyytyväisyyskysely Haipro Tehdyt kantelut ja muistutukset Yhteydenotot potilas-ja sosiaaliasiavastaaville Omavalvontaraportit	• Kielellisen näkökulman kehittäminen osana laadunvalvonnan mittaristoa • Kaksi- ja monikielisen materiaalin tuottaminen • Lausuntopyyntöjen aktiivisempi hyödyntäminen • Asiakkaan läsnäollessa ammattilaiset käyttävät hänen kieltään
Sujuvaa yhteistyötä ja palvelua eri toimijoiden kanssa	Henkilöstötyytyväisyyskysely Opiskelijatyytyväisyyskysely Yhteistyökumppanikysely	• Kielikoulutuksen kehittäminen • Kielitaidon palkitsemiskriteereiden kehittäminen • Kielimentoritoiminnan kehittäminen • Kumppanuuspyytätoiminnan kehittäminen • Tietoperustainen osaamisen ja ohjaamisen kehittäminen kielellisestä näkökulmasta • Kansalliskielilautakunnan aktiivisempi hyödyntäminen
Edistämme yhdessä suvaitsevaisuutta ja yhteisöllisyyttä	Henkilöstön kielijakauma Opiskelijoiden kielijakauma	• Kansainvälisen rekrytoinnin kehittäminen • Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvo-ohjelman laatiminen ja jalkautus osaksi arkea • Toisten kunnioittaminen ja monimuotoisuuden ymmärryksen lisääminen mm valmentavan johtamisen ja viestinnän avulla • Turvallinen työpaikka-hankkeen toimenpiteiden edistäminen

Toiminta- ja taloussuunnitelma 2026-2028

Aluevaltuusto 1.12.2025 §

Lautakunta lausui toiminta- ja
taloussuunnitelmasta seuraavaa:

Talouden ja toiminnan järjestämisessä
kielelliset oikeudet tulee huomioida ja palvelut
tulee turvata ja järjestää yhdenvertaisesti eri
kieliryhmien välillä.

Talousarvion ja sopeuttamistoimenpiteiden
valmistelussa tehdään riskinarvioinnit ja
ennakkoarvioinnit päätöksenteon tueksi
huomioiden myös kielelliset vaikutukset.

Österbottens välfärdsområde
Pohjanmaan hyvinvointialue

Toiminta- ja taloussuunnitelma 2026-2028

Arvolupauksemme

Kielellisten oikeuksien seuranta ja erilaisiin raportteihin perustuvaa laadullista toteumaseurantatietoa 2025

Toteumaseuranta 2025 – kääntäminen ja tulkkaus

Seurantatieto	Lähde	Määrä 2025	Lisätietoa
Käännöspyynnot epikriiseistä ja muista asiakas/ja potilasteksteistä (organisaatiossa tehdyt käännöstyöt)	Holvi-portaali	xxx	
Tilatut tulkkipalvelut	MicoBotnia Oy	Tulkkaustunnit 8060 h	Suurimmat kieliryhmät venäjä / ukraina, arabia, vietnam, kurdi, persia, dari, bulgaria, bosnia Tulkkaustapa: Puhelin/ video 62,5 % Paikanpäällä tulkkaus 33,8 % Viestinvälitys asiakkaalle 3,6 % Suurimmat tilaajat: sairaalan poliklinikat, terveyskeskukset, neuvolat, psykososiaaliset palvelut, lapsi- ja perhesosiaalityö, aikuissosiaalityö, lastensuojelu
Tilatut käännöspalvelut	Mico Botnia Oy	Tilatut käännössivut 1003,5 sivua	Tilatuimmat kielet: ruotsi, englanti, arabia, ukraina Asiakirjamuodot: lastensuojelun asiakirjat, hoito-ohjeita, rokotustietoja, projektien loppuraportteja, koulutusmateriaalia, työkalutekstejä, hoitopolkukuvauksia
AI- Kommunikaatioapuväline Helen	Pilottikokeilu Helen	Testijakson aikana käytössä ollut 38 kieltä 25 000 tulkkaustapahtumaa	Kommunikaatioesteiden voittaminen, nopea ja kustannustehokas apu Auttaa asiakasta ymmärtämään vaikeita lääketieteellistä tietoa ja termejä Ottaa käyttöön standardoitu tapa kommunikoida lääketieteellisistä asioista Potilasturvallisuuden lisääminen ja hoidon eriarvoisuuden vähentäminen Käytettävissä sekä fraaseja että AI-käännöstä Eniten käytetyt kielet: ukraina, vietnam, venäjä, arabian eri murteet

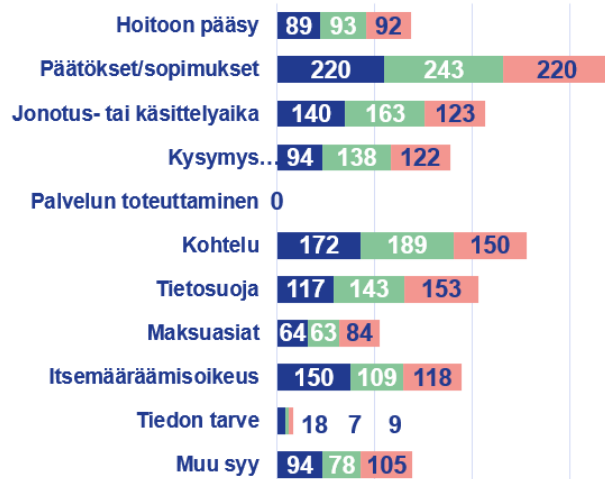
Toteumaseurantaa 2025 – yhteydenotot sosiaaliasia- ja potilasasiavastaavaan

Seurantatieto	Lähde	Määrä 2025	Lisätietoa
Yhteydenotot sosiaaliasiavastaavaan ja potilasasiavastaavaan	Laaturaportti 2015	Yhteensä kokonaismäärä 1 525, kieleen perustuvat 41 kpl - Ruotsinkielinen asiakas 15 - Suomenkielinen 15 - Muut kielet 0	Vertailutietona 2024: Yhteensä 1 609 Kieleen perustuvat 38 kpl

Potilas- ja sosiaaliasiavastaavien yhteydenotot

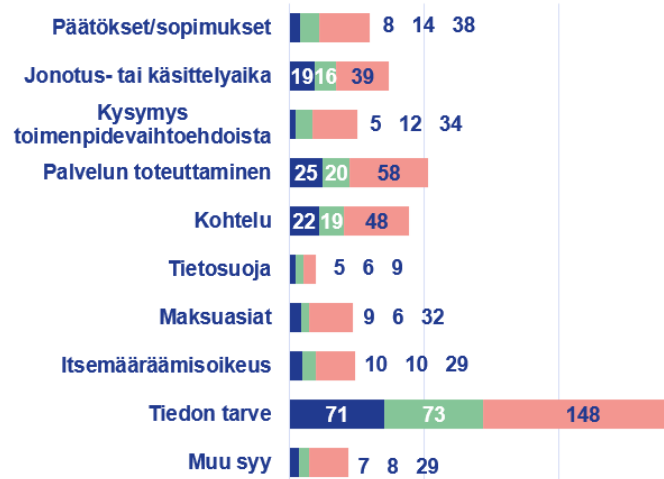
Jos yhteydenottoja on tilastoitu alle 5, esitetään yhteydenottojen määrä kuviossa lukuna 0 yhteydenottajien henkilöllisyyden suojaamiseksi. Yksi yhteydenotto voi tuottaa useampia tilastoitavia syitä

Yhteydenottojen määrä ja aiheet potilasasiavastaavaan 2025

■ Tammi-huhtikuu yht. 427 kpl
■ Touko-elokuu yht. 368 kpl
■ Syys-joulukuu yht. 384 kpl

Yhteydenottojen määrä ja aiheet sosiaaliasiavastaavaan 2025

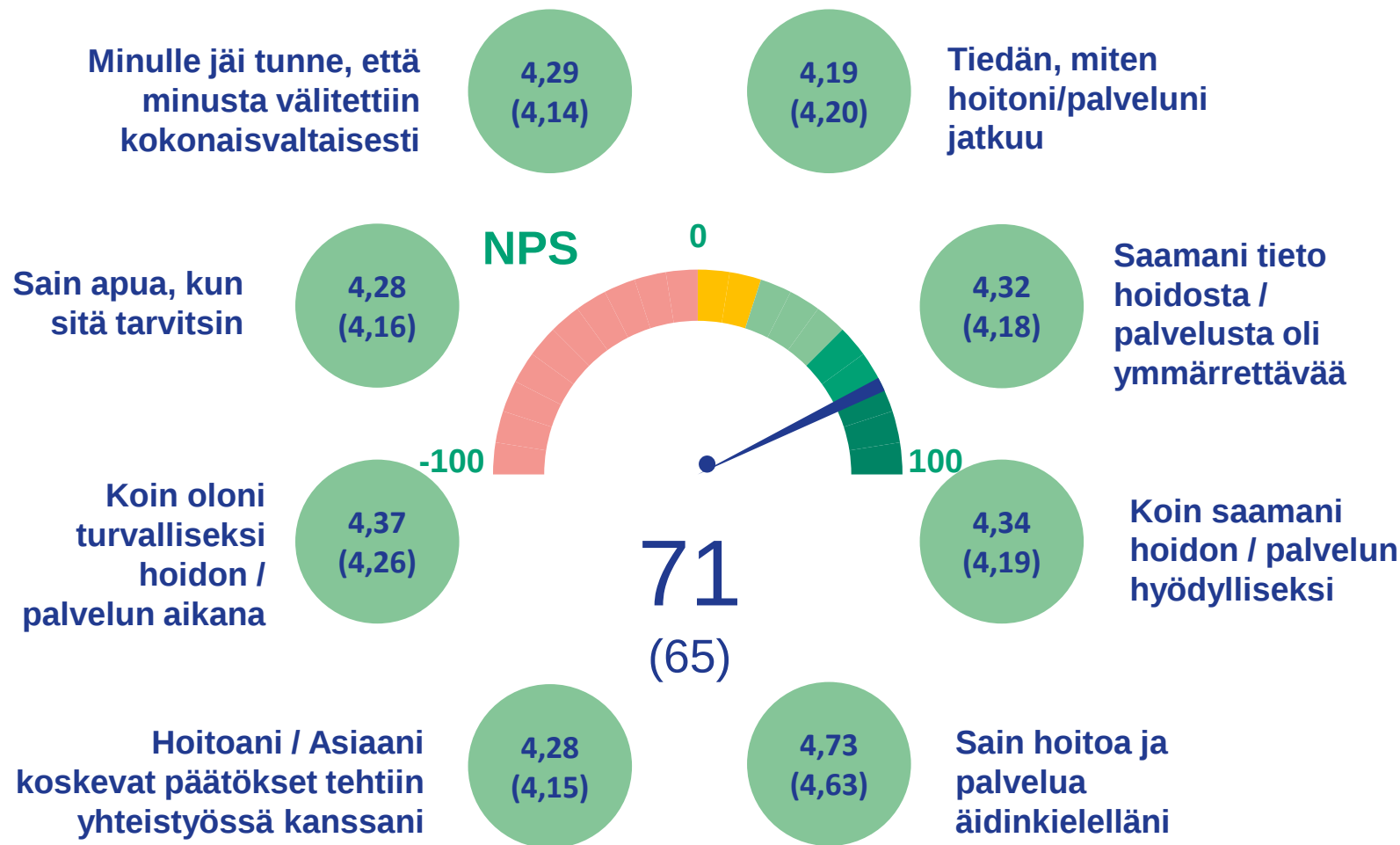

■ Tammi- huhtikuu yht. 82 kpl
■ Touko-elokuu yht. 93 kpl
■ Syys-joulukuu yht. 171 kpl

Asiakaskokemus

Asiakaspalautteen määrä aikajaksolla: 17 653 (2024: 14 466)

Positiivinen palaute

Ystävällisyys, empaattisuus ja ammattitaito, joka yhdistyy myös turvallisuuden ja luottamuksen tunteeseen.

Henkilökunnan ammattitaito, osaaminen ja selkeä tiedon kulku hoidon aikana.

Nopea, vaivattomasti sujuva ja aikataulun mukainen palvelu.

Negatiivinen palaute

Pitkät odotus- ja jonotusajat sekä vaikea yhteyden saanti.

Puutteellinen tiedon kulku ja kieliongelmat.

Huono kohtelu ja epäasiallinen, vähättelevä käyttäytyminen

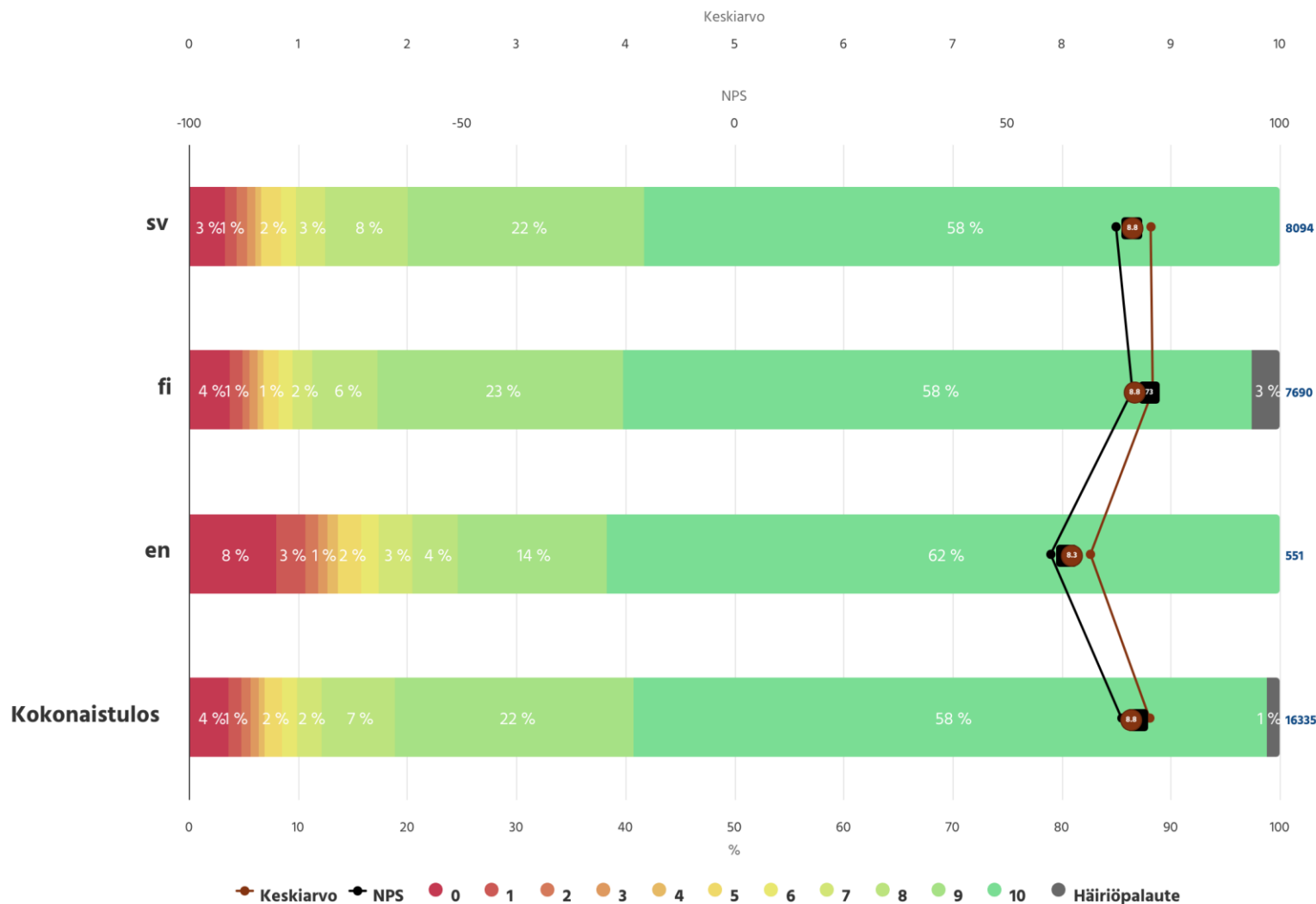

Kehittämisehdotuksia asiakkailta

Puhelin-, ajanvaraus- ja digipalvelujen parantaminen ja siten hoitoon/palveluun pääsyn ja tavoitettavuuden parantaminen. Selkeä tiedonkulku ja hoidon jatkumon näkyvyys. Kohtaamisen ja vuorovaikutuksen laadun parantaminen.

Palaute palvelusta 2025: kuinka todennäköisesti suosittelisit saamaasi palvelua läheisellesi?

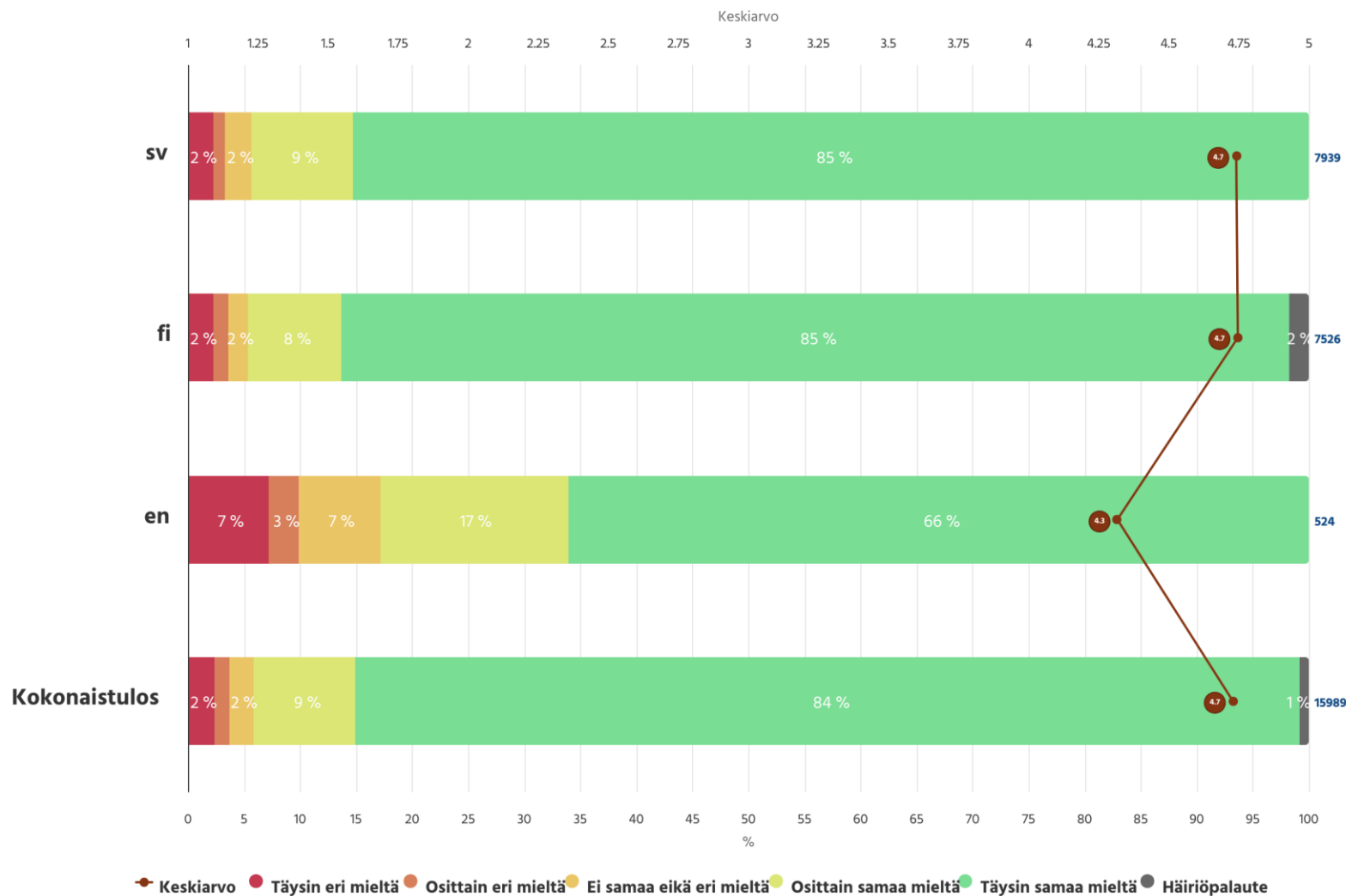

Kuinka todennäköisesti suosittelisit saamaasi palvelua läheisellesi?

- NPS 71
- 16381 vastaajaa
- Keskiarvo 8,81
- Ruotsinkielisiä vastauksia 8094, NPS 70 keskiarvo 8,8
- Suomenkielisiä vastauksia 7690, NPS 73 keskiarvo 8,84
- Englanninkielisiä vastauksia 551, NPS 58, keskiarvo 8,26

Palaute palvelusta 2025: sain hoitoa ja palvelua äidinkielelläni

Sain hoitoa ja palvelua äidinkielelläni

- 16031 vastaajaa
- Keskiarvo 4.73
- Ruotsinkielisiä vastauksia 7939, keskiarvo 4,7
- Suomenkielisiä vastauksia 7526, keskiarvo 4,7
- Englanninkielisiä vastauksia 524, keskiarvo 4,3

Asiakaspalautteiden ja vaaratapahtumien käsittely / Sisäinen auditointi

Vahvuudet:

- Suullista palautetta tulee kohtalaisen paljon ja se on pääosin myönteistä
- Haipro ja Spro ilmoituksien käsittely toteutuu hyvin
- Ilmoitusvelvollisuus suurimmalle osalle tuttu

Haasteet:

- Palautteiden käsittelyprosessi on hajautunut; käytännöt vaihtelevat paikkakunnittain
- Roidu-järjestelmä ei tuota odotettua määrää palautteita
- Roidu koetaan vieraaksi tai hankalaksi, ja sen käyttö on vähäistä tai kokonaan loppunut joissakin yksiköissä.

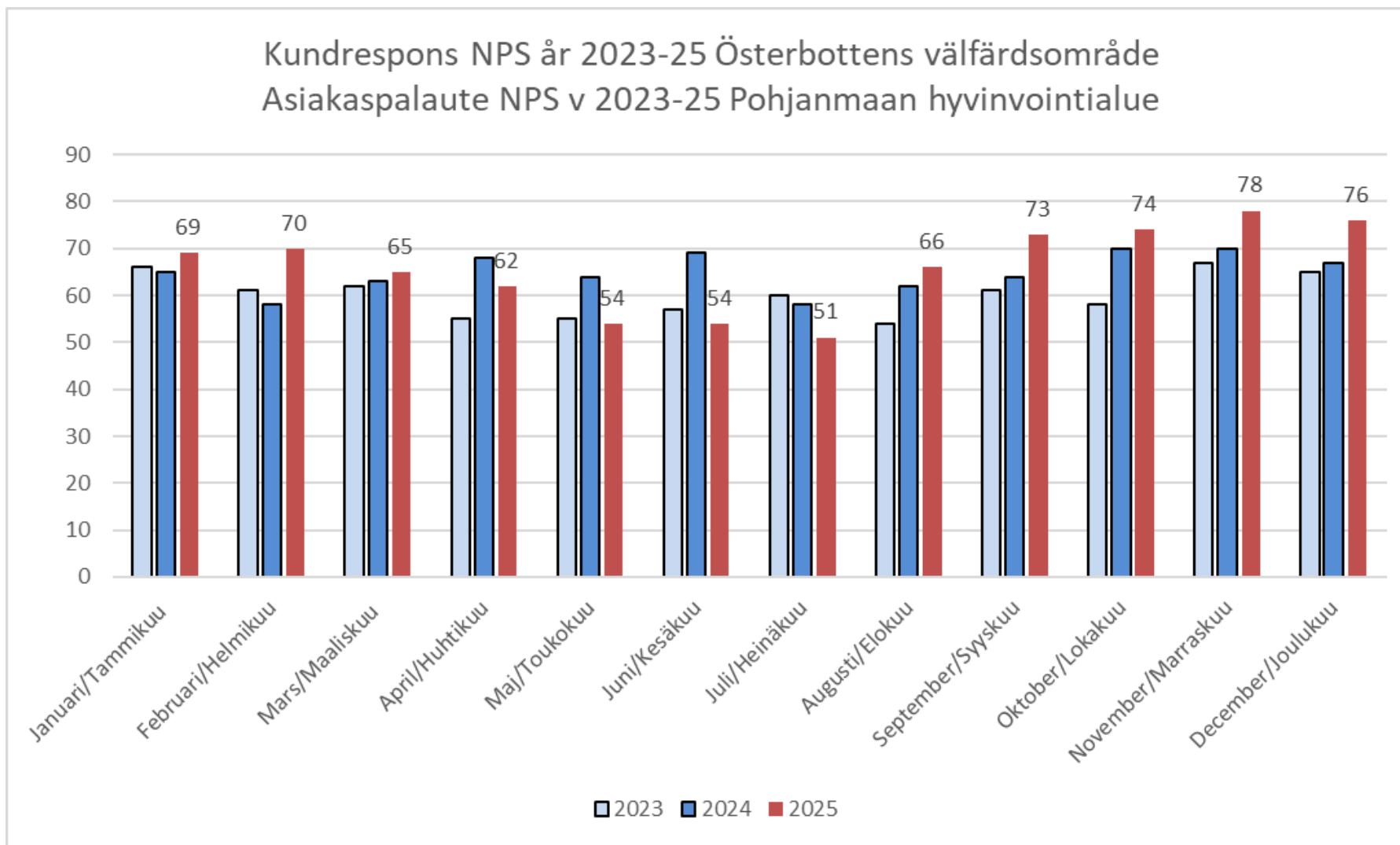
Yksiköiden antamia kehittämisehdotuksia ja toiveita:

- Henkilöstöllä on halu saada palautetta ja kehittää palautteenkeruuta.
- Toivotaan enemmän kannustavaa palautetta, mutta koetaan, että nykyiset kanavat eivät tue tätä toivetta

”Henkilöstöllä on halu saada palautetta ja kehittää palautteenkeruuta ja sitä kautta yhä parempia palveluita asiakkaillemme.”

Asiakaspalaute NPS osoittaa, että asiakkaat ovat tyytyväisiä saamaansa hoitoon ja palveluun – seurantatiedot 2023-2025

60-100

59-0

0- -100

Kelpoisuussääntö ja kielitaito

Virkaan ja toimeen vaadittavaa kielitaitoa määritetään kelpoisuussäännössä

- Asiakkaan oikeus saada palveluja omalla äidinkielellään
- Paikalliset olosuhteet ja kielitaidon tarve
- Hallitus vahvistaa erikseen jaon ruotsinkielisiin, suomenkielisiin ja kaksikielisiin yksikköihin/toimintoihin. Yksikielisissä yksiköissä/toiminnoissa ei vaadita toisen kotimaisen kansalliskielen muodollista kielitaitoa. Kielitaito arvioidaan rekrytointivaiheessa.
- Kielellisen suunnittelun jatkuva ja järjestelmällinen seuranta kuuluu osana laatutyöhön. Kielellinen suunnittelu ja seuranta muodostavat perustan rekrytoinnille ja täydennyskoulutustavoitteille.

Lisäksi kelpoisuussääntö määrittää kielitaidon osoittamisesta, yksikielisten yksikköjen kielitaitovaatimuksesta, äidinkieleltään muun kuin ruotsin- tai suomenkielisten kielitaitovaatimuksesta sekä mahdollisuudesta erivapauteen kielitaitovaatimuksissa.

Kielitaitotasot

1. Hyvä suullinen ja kirjallinen taito siinä kotimaisessa kielessä, joka ei ole hakijan äidinkieli,
2. Hyvä suullinen ja tyydyttävä kirjallinen taito siinä kotimaisessa kielessä, joka ei ole hakijan äidinkieli,
3. Tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito siinä kotimaisessa kielessä, joka ei ole hakijan äidinkieli
4. Kyky ymmärtää ja käyttää sitä kotimaista kieltä, joka ei ole hakijan äidinkieli

Henkilöstön äidinkieli

Kielitaidon tukeminen ja kielenkäytön huomiointi 2025

Toimiala Tilanne 31.12.2025	Äidinkieli suomi	% toimialan henkilöstöstä	Äidinkieli ruotsi	% toimialan henkilöstöstä	Muu äidinkieli	% toimialan henkilöstöstä	Yhteensä
Hallinto	185	46,3 %	214	53,5 %	1	0,3 %	400
Koti- ja asumispalvelut	721	35,0 %	1 191	57,9 %	146	7,1 %	2 058
Kuntoutu ja psyko- sosiaaliset palvelut	514	36,2 %	870	61,4 %	34	2,4 %	1 418
Asiakas ja potilas- turvallisuuskeskus	19	100,0 %		0,0 %		0,0 %	19
Pelastuslaitos	69	41,8 %	96	58,2 %		0,0 %	165
Resurssikeskus	756	39,5 %	1 048	54,8 %	108	5,6 %	1 912
Sairaalapalvelut	532	41,2 %	729	56,5 %	30	2,3 %	1 291
Sosiaali- ja terveys- keskus	496	41,6 %	686	57,6 %	10	0,8 %	1 192
Yhteensä ÖVPH	3 291	39,0 %	4 829	57,1 %	329	3,9 %	8 449

Kielilisiä maksettiin yhteensä
4 427 henkilölle
(4 522 vuonna 2024)

2 009 941 € / vuonna 2025
(2 025 214 € / vuonna 2024)

Kieltenopettaja, kielikurssit

Oma kielitutkinto, jolla voi
osoittaa riittävän kielitaidon
toimeen

Erivapaus kielitaitovaatimuksesta
henkilöstöjaostossa 8 kpl 2025
(13 vuonna 2024)

- vapautus ruotsi 3
- vapautus suomi 3
- suomi ja ruotsi (muu äidinkieli) 2

Kehittämisehdotuksia ja huomiot kielellisestä näkökulmasta sekä kansalliskielilautakunnan arvio valtuuston vuoden 2025 päätöksistä

Kehittämisehdotukset ja huomiot sekä arvio valtuuston päätöksistä 2025

- Kansalliskielilautakunta on antanut hallintosäännössä kirjatun mukaisesti lausunnot osana päätöksentekovalmistelua
- Lautakunta esittää huolensa palveluiden ja tiedon saamisesta yhdenvertaisesti, ymmärrettäväsi ja selkeästi omalla kansalliskielellä niin kirjallisesti kuin suullisesti. Lautakunta on erityisen huolissaan vähemmistökielisisistä palveluista.
- Talouden ja toiminnan järjestämisessä kielelliset oikeudet tulee huomioida ja palvelut tulee turvata ja järjestää yhdenvertaisesti eri kieliryhmien välillä. Kielitaitovaatimuksissa ja palveluiden verkostossa on huomioitava asiakkaiden/väestön erityispiirteet.
- Talousarvion ja sopeuttamistoimenpiteiden valmistelussa tulee tehdä riskinarvioinnit ja ennakkoarvioinnit päätöksenteon tueksi huomioiden myös kielelliset vaikutukset.
- Lautakunta esittää, että kielellisen seurannan mittaristoa ja raportointia edelleen kehitetään ja että lautakunta osallistetaan kehittämiseen ja palveluiden laadun, saatavuuden ja saavutettavuuden seurantaan.
- Lautakunta toivoo asiakaspalautetta kerättävän, analysoitavan ja raportoitavan myös palvelukohtaisesti ja maantieteellisesti sekä kielinäkökulmasta eriteltynä. Erityisesti toivotaan toiminnan kehittämiseksi kohdennetusti kerättyä palautetta asumispalveluista ja kotihoidosta.
- Lautakunta korostaa, että osallisuuden kokemus on tärkeä asia ja osallisuuden kokemisessa kielellisellä toteutuksella on merkittävä rooli. Kielellisillä oikeuksilla on iso vaikutus palvelujen laatuun ja asiakas- ja potilasturvallisuuteen.
- Henkilökunnan kielitaitoon tulee kiinnittää huomiota. Mm. teknisiä apuvälineitä tulee hyödyntää tarkoituksenmukaisella tavalla käännös- ja tulkkausapuna.

Hallintosäännön § 19 mukaan kansalliskielilautakunnan tehtävänä on myös selvittää, arvioida ja lausua siitä, miten aluevaltuuston päätökset vaikuttavat kielellisten oikeuksien käytännön toteutumiseen.

Lautakunta ei näe, että valtuuston 2025 tekemistä päätöksistä olisi syntynyt epäkohtia kielellisten oikeuksien käytännön toteutumisessa.

Välmående genom livet. Hyvinvointia läpi elämän.

Österbottens välfärdsområde
Pohjanmaan hyvinvointialue